

Megoldások

2. fejezet A bekezdésről általában és a tételmondat

02 Példák

(A) Egy ötbekezdéses

1. A környezetábrázolás, a dinamikus jelenetek ábrázolása és az emberábrázolás. A befejező bekezdés összefoglalja a korábbi gondolatokat, az átláthatóság kedvéért az összefoglalásban a kulcsszavakat is megismétli.
2. Vizuális fantázia; öregember, vak félszem. Ezek a kifejezések a mondandó szempontjából nem kulcsfogalmak, sokkal inkább a szövegkohéziót, szövegben való eligazodást biztosítják.
3. A leszűkített téma: dinamikus jelenet leírása; a vizsgálati szempont: -; állítás a tárgyról: vizuális fantáziánknak köszönhetően ható képek használata; a tárgyalni kívánt fontosabb pontok: -. A négy kritériumból a tételmondatban kettő fedezhető fel. Ilyen rövid szövegben a teljes tételmondat a bekezdések elején olykor fölösleges: a két mondat alább következő téma beígérése nem az értést segíti, csak redundánssá teszi a szöveget.
4. A befejező bekezdés nem pusztán megismétli a szöveg tanulságait, hanem új szempontból értékeli is azokat: az esszé során felsorolt érzéletes képeket nevesíti is, ezzel kicsit más szempontból rendezi a gondolatokat. Ez a befejezéstípus érdekes, mert a gondolatmenet végére is tartogat még némi újdonságot, de óvatosan kell használni, mert a tökéletesen új szempont felvetése a konklúzióban könnyen tűnhet légből kapottnak, indokolatlannak. Itt ez azért nem probléma, mert az újonnan behozott kategóriák általánosan elfogadottak, nem szorulnak további magyarázatra.
5. A szöveg elején és végén értelemszerűen nem lehet a megelőző, illetve a következő bekezdéshez kapcsoló elem: itt azok helyén keret áll (Stephen King). A kezdet és a vég kiemelt részei a szövegnek. Az érdekes vagy többek számára ismert szerző említése a szöveg elején figyelemfelkeltő lehet, befejezéskor pedig ez esetben pusztán a lezártság érzését nyújtja az olvasónak. A gyenge, szinte pusztán asszociatív kapcsolat a valós téma és a keret között nem túl jó megoldás.
6. Poe képhasználatának elemei Az áruló szívben.

02. Fejtsd fel!

1. A tételmondat az első mondat.	A igen	B igen
A tételmondat elemei több mondatban vannak szétszórva.	A igen	B nem
A tételmondat pontosan meghatározza a bekezdés témáját.	A nem	B igen
A tételmondat kimondja a vizsgálati szempontot.	A igen	B nem
A tételmondatban található állítás, véleménynyilvánítás.	A igen	B igen
A tételmondat kijelöli a tárgyalandó pontokat.	A nem	B nem
A tételmondat valóban egyetlen állítást tartalmaz.	A igen	B igen
A tételmondat ígéretét a szöveg valóban teljesíti.	A igen	B nem

2. Az A) bekezdés definiálás útján, a B) pedig összehasonlítással.

3. pl.: „A szociálpszichológiai értelemben vett szerep viszonzszerep nélkül per definitionem bukik meg, hiszen szerepről csak interperszonális helyzetben beszélhetünk. A viszonzszerep megvalósítására a diák nincs felkészülve a szolgáltatótanár-ügyféldiák esetében, akár a ügyögőtanár-gyermekdiák esetében, mégha kicsit mást is jelent a két esetben a felkészültség a diákra háruló szerep, az elvárás és a színtér összhangja, valamint az életkor és az elvárt szerep közötti konfliktus tekintetében.”

02. Írd meg!

1. A megelőző bekezdésre utaló kapcsok: névmás (ezt); kötőszó (is); ellentétes értelmű kötő szerkezet (*Egészen más volna, ha...*).
2. Íme az eredeti, hiányzó bekezdés:
„A matematikában a zérus mindannyian ismerjük. Ha például leírom arab számokkal, hogy 103, akkor

az egyes és a hármas közé tett nulla jelzi, hogy ott van a tízesek helye, csak éppen nincsenek tízesek. De ott van a helyük, ráadásul e nulla nélkül a 103 első számjegyéről nem tudnám, hogy százat jelent, hiszen a nulla mutatja meg, hogy ez az egyes nem a tízesek helyén áll, hanem egygel arrébb.”

02. Feladatok

02. Apropos (1) – Mire jó a tételmondat?

1. A szöveg hossza természetesen a kifejtettség fokától függ, de az a), a b) és a d) tételmondatok éppen három kifejtendő témát ígérnek. Ezekből azonban a d) által beígért három téma túl nagy ahhoz, hogy egyetlen bekezdésben legyen kifejtve. A c) és az f) csak két témát ígér, amíg az e)-ről nem tudható pontosan, hány „fontosabb gondolat” kerül terítékre.

ii. A d) és az e)

2. Az a) tételmondat két mondatból áll, második mondata három típusú bekezdést ígér: okok felsorolását, összehasonlítást és példaadó bekezdést. A b) tételmondat három szempontú összehasonlítást ígér; az e) egy rövid definiálás után leírást ígér.

02. Apropos (2) – Bekezdéshatárok

A szövegdarabok helyes sorrendje: k, d, c, l, j, f, g, a, e, i, b, h.

1. A b) szövegdarab a befejező bekezdés eleje. Ennek nyelvi jele a határozott névelő, amely a történettípusokra már mint ismertekre utal: ideális esetben a háromféle történettípus kiegészíti és ellenpontozza egymást. A k) szövegdarabban nincs ismert, egyértelműen korábbi részletre utalás: a kulturális környezetünket tápláló történeteknek három különböző, de egymással összefüggő funkciójuk van. Mindennek megfelelően a befejező bekezdés első mondatát a határozott névelő elhagyásával lehet első mondatá tenni, ami automatikusan az ígékötő helyének változását is jelenti (ideális esetben háromféle történettípus egészíti ki és ellenpontozza egymást.); a bevezető bekezdést pedig esetleg valamilyen, az összegzést jelző kötőszóval (tehát) lehetne bővíteni (a kulturális környezetünket tápláló történeteknek tehát három különböző, de egymással összefüggő funkciójuk van).

2. Az egyes kezdésekben az a közös, hogy a mondat elején, az egyes típusok sorszáma utalva kezdik a mondatot:

Az első típusú történetek az élet nagyon fontos...;

A történetek második típusa – a hírek, tudósítások, dokumentatív üzenetek – a dolgokat a maguk valójában kívánja bemutatni.;

A történetek harmadik típusa azt meséli el, mi a teendőnk.

Számozás helyett lehetne például a tételmondatban felvezetett tulajdonságaik alapján is elnevezni őket (a dolgok működését megmutató; a világot leíró; a tanító).

3. A középső, a gondolat kifejtésére szolgáló bekezdések struktúrája nem teljesen egyforma: a tárgyalandó történettípus minden bekezdés elején megjelenik (első, második, harmadik típus), majd minden bekezdésben megtaláljuk az adott típus egy általános egy-két szavas meghatározását, példákat és részletesebb magyarázatot. A példák azonban a harmadik bekezdésben a részletesebb magyarázatba ékelődnek, nem megelőzik azt, mint a másik két bekezdésben. Mindhárom bekezdés definiáló bekezdés.

4. Az esszé egésze a történetek típusait mutatja be, tehát tipizál, osztályozó besorolást nyújt. Fontos, hogy a tipizálás szempontját rögtön leszögezi a tételmondat: a csoportok társadalmi funkció szerint különülnek el.

5. Mivel az egyes bekezdések egy-egy különálló történettípus definícióját vezetik be, és a bevezetés a három definíciót előzetesen beígérte, nem kell különösképpen felvezetni a következő bekezdést. Persze mégis elképzelhető lenne olyan kapocs alkalmazása, amely a következő típust úgy vezet fel, hogy előzetesen összehasonlíttja azt az éppen tárgyalttal: „Nem állítom, hogy az általuk sugallt világkép hamis, csak azt, hogy szintetikus, gondosan szelektált, gyakran mitikus és mindig társadalmilag konstruált elemekből jön létre – amíg a történetek második típusa viszont...”

---

3. fejezet Leírás

03. Fejtsd fel!

2. Mivel a könyvtár végtelennek tűnően azonos hatszögek kapcsolódásából áll, nincsen természetes kezdőpontja a leírásnak.
3. A méhsejt az a konkrét kép, amely segíti a látvány elképzelését.
4. Az ismertetés egyik tétje a térben tévelygő ember leírása.
5. Az egymásra mutató információkban elvesző ember képszerű leírásaként is értelmezhető a raktár.
6. A könyvtár szerkezetét ismerjük meg, és nem pl. a benne megtalálható könyveket.
7. Egy lehetséges tételmondat: Az alábbiakban ismertetjük a Borges által megálmodott könyvtárat, amely a reménytelenül tévelygő ember metaforájaként is értelmezhető.
8. Egyaránt lehet arra érveket hozni, hogy a szöveg Borges, illetve, hogy Dennett gondolatait írja le. Az már eddigi írástapasztalataiból is kitűnhet, hogy egy gondolatsor ismertetése valójában a te nézőpontodból született újabb gondolatsor.

03. Írd meg!

Az alábbi ábráról leolvasható, hogy a magyar lakosság 2005-ben általában pozitív fejleménynek tekinti az új technológiák elterjedését. Így gondolja például az internetezők 77 százaléka, de a nem internetezők 52 százaléka is. Azt pedig, hogy kifejezetten rosszabbá tenné a technológia a világot, a teljes lakosságnak mindössze 12 százaléka véli.

03. Sárbogárdi

épületek övezte utca; kimondott bizsergés; szájában és ajkán, jó nevű magyar költő, külföldi kiküldetés stb.

Az ejtőző nénikék a pihenésre, a tarka forgatag a zsongásra utal; rengeteg kiküldetése; mély íz; szerette a ...-t nagyon a szerkezet tagjai túl távol állnak egymástól.

1. A macskakörömmel a szerző ebben az esetben önreflexióját fejezi ki: mintha arra utalna, hogy tudja, egy ilyen közönséges szó írásban nem fordulhat elő. A felkiáltójel szintén főlölleges: érzelmi töltetet társít egy viszonylag kevésbé megrázó kijelentéshez.

Az utolsó mondatban nem tudható, hogy pl. mi töltötte el szomorúsággal a hősnőt: a kiküldetés, az elfoglaltság vagy az, hogy nem tarthatott velük az édesapa.

4. fejezet Összehasonlítás

04. Fejtsd fel!

1. A fejezet tézise az idézett részlet első mondata: „Mivel a tudomány és az ideológia kritikai és imaginárius jellegű...”

Összességében a kritériumok közül hármat teljesít a szöveg:

a) A leszűkített téma: Ideológia és tudomány összehasonlítása stilisztikai eljárások felől kiindulva

b) Állítás, véleménynyilvánítás a tárgyról: „objektívebb módon fogalmazható meg”

c) A téma határai (itt: annak megfogalmazása, hogy mi az, amiről nem lesz szó): „mint a gondolkodás e két formájának valamiféle aggályos összehasonlításával ismeretelméleti vagy axiológiai státusuk alapján”

d) A tárgyalni kívánt pontok kijelölése: -

2. Az összehasonlító bekezdés tételmondata az első, a „tudomány és ideológia különbségeit mint kulturális rendszerek közötti különbségeket” kezdetű mondat.

a) A leszűkített téma: „a tudomány és ideológia különbségeit mint kulturális rendszerek közötti különbségek”

b) Állítás, véleménynyilvánítás a tárgyról: „kell keresni”

c) A téma határai (itt: a vizsgálat szempontjának kimondása): az őket reprezentáló helyzetek körülhatárolására irányuló szimbolikus stratégiák fajtái

d) A tárgyalni kívánt pontok kijelölése: ezeket nem mondja ki a szöveg, pusztán összefoglaló néven „szimbolikus stratégiák fajtái” szerinti haladást ígér.

3. A tézis, illetve a tételmondat alapvető különbsége, hogy a tézis tartalmazza a szerzői

véleménynyilvánítás indoklását is („Mivel a tudomány és az ideológia kritikai és imaginárius jellegű művek”), amit a bekezdés tételmondata nem tesz meg. A tézis a leszűkített téma kimondásakor kicsit máshova helyezi a hangsúlyt, mint a bekezdés tételmondata. Amíg a tézis a téma körülhatárolását más lehetségesen vizsgált területek felsorakoztatásával teszi meg, addig a második ugyanezt pozitív meghatározással teszi.

5. Az összehasonlítás megnevezett szempontjai: a szituációk struktúrájának megnevezési módja; stílus; munkavégzés eltérései.

Az összehasonlítás nem megnevezett szempontjai: A „Mindkettő egy problematikus helyzet meghatározására törekszik, illetőleg a feltételezett információhiányra válaszol.” mondatban a szerző nem mondja ki az összehasonlítás szempontját, nevezetesen azt, hogy itt a tudományt, illetve az ideológiát céljuk szerint különbözteti meg.

6. A hasonlítás szempontja akkor ismétlődik, amikor az adott szempontból különbség van a két fogalom között. Az ismétlődés oka ebben az esetben az, hogy miután a szöveg az egyik elemet megvizsgálta az adott szempontot, utána jelezni kell, hogy áttér a másik elemre, és most azon kéri számon ugyanazt a szempontot. Amikor azonban ugyanazt állapítja meg a két elemről, főlegesen ismételtetni a hasonlítás szempontjait („az ideológia célja egy problematikus helyzet meghatározása, és a tudomány célja is egy problematikus helyzet meghatározása”), megnevezni azonban mindig érdemes („Célja szerint mindkettő egy problematikus helyzet meghatározására törekszik...”).

7. Az összehasonlítás szempontonként haladva történik.

04. Írd meg!

1. A két összehasonlítandó elem az ember és az állat rekonstrukciós képességének megnyilvánulásai.

2.

Egyik elem megnevezése	Hasonlítás szempontja	Másik elem megnevezése
Ember		Állat
1. tulajdonság	1. szempont	1. tulajdonság
Jelen van	a rekonstrukciós képesség megnyilvánulása	jelen van
2. tulajdonság	2. szempont	2. tulajdonság
Gyakori	a rekonstrukciós képesség megnyilvánulásának gyakorisága	Ritka
3. tulajdonság	3. szempont	3. tulajdonság
másodlagos és harmadlagos reprezentációk készítése	a rekonstrukciós képesség okának, a megfelelő agyi reprezentációknak a megléte	Gondolkodási folyamataik alapvetően az elsődleges agyi reprezentációkban fejeződnek ki

3. Az ember és az állat rekonstrukciós képességének egyik megnyilvánulási módja a tárgyhasználat és eszközkészítés, ami bár mindkettőnél jelen van, megnyilvánulásuk gyakorisága az agy különbségei okán eltérők. A tárgyakhoz való vonzódás mind egyes állatfajokra, mind az emberre jellemző. Különbség figyelhető meg azonban a tárgyhasználat gyakoriságában: amíg az állatvilágban a tárgyhasználat viszonylag ritka jelenség, addig „nem ismerünk [...] olyan emberi kultúrát, amelyet ne jellemezne legalább néhány tárgy és készített eszköz folyamatos használata” (Csányi, 2003, 224). A jelenségek különbségének oka egy másik különbségben rejlik: a rekonstrukciós képesség ugyanis a másodlagos és a harmadlagos agyi reprezentációk meglétéén múlik. Amíg az emberi agy könnyedén képes másodlagos és harmadlagos reprezentációk készítésére, addig az állat gondolkodási folyamatai alapvetően az elsődleges agyi reprezentációkban fejeződnek ki. A rekonstrukciós képesség megnyilvánulásainak gyakoriságában való eltérés tehát az agyi reprezentációk készítésének különbségein múlik.

04. Apropos

1. a) A hasonlítási szempont: a hősök alaptulajdonsága; a hősök viszonya a nőkhöz Alapjában véve mind Holmes, mind Lecoq különc hős. Különbség azonban közöttük a nőkhöz való viszonyuk: amíg Holmes jéghideg a nőekkel szemben, addig Lecoq valódi nőfalo.

b) A hasonlítási szempont: a két szerző és a jelemélet-alkotás; a szerzők tudományterülete; a modellek összetevőinek száma

Saussure és Peirce is megalkotta a maga jeleméletét; az előbbi nyelvészként, az utóbbi filozófusként. Amíg Saussure jelmodellje dichotómikus, addig Peirce-é trichotómikus.

c) A hasonlítási szempont: a semleges vagy negatív attitűddel rendelkezők száma; a semleges attitűddel rendelkezők száma; a negatív attitűddel rendelkezők száma.

Az internetezők és a nem internetezők csoportjának is csak kisebbik része fordul semlegesen vagy negatívan az internettechnológia felé. Az internetezők 19 százaléka, a nem internetezők 29 százaléka vélekedik úgy, hogy nem változtat a világ állapotán az internet; amíg kifejezetten negatív attitűdű az internetezők 3 százaléka, a nem internetezők 9 százaléka. Szerintük kifejezetten rosszabbá teszi a világot ez a technológia.

2. Nyelvi eszközök: egyrészt – másrészt; addig – amíg; viszont; ellenben; de; ha – akkor; stb.

3. Az alábbi tételmondat jelzi, hogy a bekezdésben felsorakoztatott hasonlóságok nem fedik az összes lehetséges hasonlóságot.

Nyelvi eszközök: a különbségek között említhetjük; különbségként említhető; különbség például; stb.

04. Sárbogárdi

1. Az elektronikus és a papíralapú levél

~~Köztudott, hogy~~ a modern technika ~~előrehaladtával megváltoztak~~ levelezési lehetőségeink is, de vajon milyen előnyei és hátrányai vannak egyik-másik módszernek? Mint ismeretes az e-mail, napjaink legdivatosabb levele elsők között említhető előnyei közé sorolhatjuk a gyorsaságot, hiszen nem kell napokat várni, az üzenet megérkezésére. Ellentétben az írott levéllel. Csakhogy az e-mail ~~üzenet~~ elrejtí írójának kézírását, betűformálását, és kevésbé tükrözi annak személyiségét is. ~~Azonban~~ ha a levél útját vizsgáljuk, azt ahogy eljut a feladótól a címzettig azt kell tapasztalunk, hogy e téren hasonlóságot mutathatunk ki, hiszen mindkettő elveszhet, eltűnhet, megsemmisülhet. Nem biztos, hogy odaér a címzethez. Tehát mindkét levéltípusnak megvannak a maga előnyei és hátrányai ~~egyaránt~~. Rajtunk múlik, hogy épp melyiket részesítjük előnyben.

2. Fölösleges szavak, kifejezések: *köztudott, hogy* (semmitmondó általánosság, ami különösen feltűnő a bekezdés elején); *előrehaladtával* (egyszerűbb a „technikával változtak levelezési lehetőségeink” mondat); *üzenet* (az e-mail főnévi értelme fölöslegessé teszi az üzenet szó használatát); *azonban; egyaránt*

3. Nyakatekert, a köznapi nyelvhasználattól távol eső kifejezések: napjaink legdivatosabb levele; elsők között említhető előnyei

4. A hiányzó vesszők: *legdivatosabb levele*, (a kifejezés az email beékelt értelmezője); *azt, ahogyan* (összetett mondat tagmondathatára); *a címzettig*, (tagmondathatár)

5. Fölösleges vessző: nem kell napokat várni az üzenet megérkezésére;

5. fejezet Illusztrálás

05. Fejtsd fel!

1. Létezik nyelv nélküli gondolkodás.

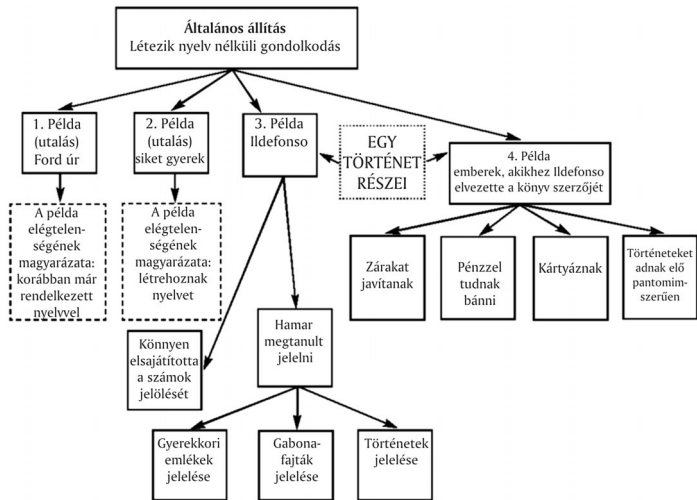
2–3.

4. Az általános állításra valójában két jó példát hoz a szöveg, az egyik magának ldefonsonak az esete, a másik pedig azoknak az esetei, akikhez ldefonso a könyv szerzőjét elvezette. Így a mondat funkciója az, hogy egyetlen mondatban kapcsolja össze a különböző példákat.

05. Írd meg

1. Pl. álcázás idegen anyagok felhasználásával (a lepényhalak homokkal szórják be a testüket, csak a szemük látszik; egyes páncélos atkák iszapot kennek a hátukra; a rákok másfajta idegenanyagokat helyeznek el a testükön).

2. Sok állat a környezetéből vett anyagokat aggatja magára, hogy észrevétlen maradjon ellenségei előtt. A lepényhalak például homokkal szórják be testüket: nem látszik belőlük más, csak a két szemük; egyes páncélos atkák iszapot kennek a hátukra, így hasonulnak a háttérhez; a rákok különböző idegen anyagokat helyeznek el testükön. A rejtőkódésre az élővilágban nem csak olyan példákat találhatunk, ahol az állat idegen anyaggal álcázza magát, hanem olyanokat is, amikor a környezetét alakítja át vagy amikor saját estét.

05. Sárbogárdi

1. Mindenki számára abszolút evidens, hogy a történelem ismerete fontos. Ez igaz, de véleményem szerint ez mégiscsak túlzás! Van, amikor előnyös, ha nem ismerjük a történelmet. Mondjuk, ha egy napon hirtelen úgy ébrednénk föl, hogy egyáltalán nincs emlékezetünk, akkor szerintem egy csomó emberi probléma meg lenne oldva! Példának okáért elfelejtenénk minden rosszat, amit a kisebbségek elkövettek, és nem is néznék le egyik csoport a másikat. Milyen szép lenne, nem emlékeznénk többé semmi háborúskodásra; a régi és a mai ellentétek elsimulnának. Nem kellene félnem többé, amikor hazamegyek! Szerintem úgymond békésebb lenne a világ a történelem nélkül.

2. A dolgot az a szerintem és a véleményem szerint kifejezések; a felkiáltójelek használata, valamint a személyes tapasztalatra való indokolatlan utalás teszi túlzottan szubjektívvé. Közhelyes, semmitmondó fordulatok: mindenki számára abszolút evidens, hogy; elfelejtenénk minden rosszat; a régi és a mai ellentétek elsimulnának; békésebb lenne a világ a történelem nélkül.

3. A múlt ismeretének egy rossz társadalmi következményét emeli ki dolgozat jó érzékkel. Hiba azonban, hogy csak ennek az egyetlen aspektusnak az alapján érvel, és természetesen következtetéseket von le a gondolatból. Jelezni kellene azt, hogy a történelem ismeretének nem ez az egyetlen következménye, valamint az itt ismertetett következményt és az azt megmutató példákat konkrétá tenné, mert így, az általánosságok szintjén közhelyesek, semmitmondóak.

05. Apropó – Ellenpélda

1. Az általános állítás, amelyet a példa cáfol, hogy aki 1500 métert zuhan, az földet érve nem tud rögtön továbbéltani. Ha azonban az állítást átfogalmazzuk, azaz azt a megszorítást tesszük, hogy kivéve, ha sikeresen kinyitja a hátán lévő ejtőernyőt zuhanás közben, akkor a példa már nem ellenpélda.

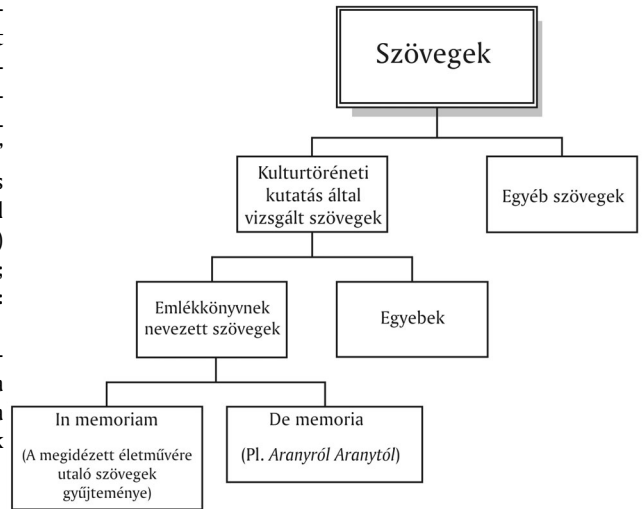
2. Mondható az, hogy bár énnekem rossz, hogy kevesebb pénzem lesz, de aki kapja a pénzt, annak élvezetet okoz. Így tehát egy alapvető változtatást tettem a kiinduló állásponton: nevezetesen azt, hogy az élvezetnek nem kell feltétlenül a cselekvő ágenshez tartoznia. Az ellenpélda itt tehát konstruktív kritikája az alapállításnak. Persze előfordulhat olyan eset is, amikor az egész elmélet halálát okozza egy ilyen példa.

3. A jószág hedonista teóriájának ellenpéldájaként felhozható például, hogy vannak olyan egyének a világon, a mazochisták, akik a boldogságot úgy érik el, hogy mérhetetlen fájdalmat okoznak maguknak. Az ő esetükben az élvezetet okozó cselekedet nem tekinthető jónak. Ezek az emberek viszonylag kevesen vannak, de ha valóban az okoz nekik boldogságot, ami gyötrő, akkor kiváló ellenpéldát szolgáltatnak. Azaz az elméleteknek extrém példák esetén is állniuk kell a sarat.

6. fejezet Tipizálás

06. Fejtsd fel

1. A részlet az Emlékkönyvnek nevezett köteteket tipizálja, tehát a D válasz a helyes.
2. A tételmondat szerint ahhoz, hogy az emlékkönyvnek nevezett kötetek műfajáról releváns állításokat teheszünk, tisztázni kell a műfaji jegyeket. Csakhogy a műfaji jegyek tisztázásakor két típusú szöveg rajzolódik ki. Így a típusok a műfaji jegyek alapján különülnek el. („A” válasz)
3. „A bekezdésben a tételmondat két mondaton át húzódik, és tartalmazza a tételmondat összes kritériumát.” Ez az állítás igaz, hiszen az első két mondatban valóban megtalálható a tételmondat összes szükséges eleme: a) A leszűkített téma: Az emlékkönyvnek nevezett könyvek műfajai; b) Állítás, véleménynyilvánítás a tárgyról: „diffúz szöveghagyományt fed le”, „két szöveghagyományt érdemes megkülönböztetni” c) A téma határai (itt: a megfogalmazás miatt talán nem elég egyértelmű, a cél egyben a vizsgálati szempontot is jelöli) „a műfaji jegyek tisztázása érdekében”; d) A tárgyalni kívánt pontok kijelölése: két szöveghagyomány beígérése.
4. A „B” válasz a helyes: az In memoriam és a De memoria kategóriáját állítja fel, csak az utóbbit nem nevezi néven a részletben, csak a címből tudhatjuk meg, hogy így hívják.
- 5.:
- 6.:

Típus 1.: In memoriam	Jellemzés szempontja	Típus 2.: De memoria
A megemlékezés tárgyát jelentő személy életművének felidézése	Funkció	A megemlékezés tárgyát jelentő személy felidézése
A kötet megjelenésének ténye, a cím, ajánlások, előszó stb.	Az emlékezés nyilvánítója	A dokumentumok a megidézett személyről/től
A szövegeknek önmagukban alig van önálló vonatkozásuk a megemlékezés tárgyát jelentő személyre	A megemlékezett személyhez fűződő viszony	A szövegek közvetlenül kapcsolódnak a megidézett személyhez
Lehet heterogén	a kötetek műfaji egységessége	Lehet heterogén

7. Noha a szövegben a vizsgált bekezdéstípus elemei a lezárás kivételével megtalálhatók, mégsem tekinthető át első olvasásra, mert nem nevezi néven a típusokat; a típusok jellemzését nem pontosan ugyanazon szempontok alapján végzi; nem használ olyan kötőelemeket (addig – amíg; tehát; egyrészt – másrészt; stb.), amelyek egyértelműen segítenék a szövegben való eligazodást.

06. Írd meg!

1. A szerkezetvegyítések két típusát.
2. Anakoluthon és nyelvváltozás
3. Az anakoluthon következtelen mondatalkotást jelent. Lélektani alapja a két összevegyített

szerkezet közti különbség. Fontos jellemzője, hogy a beszélő nem veszi észre, mit csinál, és ha rákérdeszünk vagy megállítjuk, akkor kiigazítja a következtetlenséget.

Nyelvváltozás az, „amikor a beszélő következetesen, ismételten és előre megfontoltan mond olyasmit, ami történeti vagy logikai szempontból anakoluthonnak volna tekinthető”.

4. Anakoluthon: ő az egyik legnagyobb ma élő írók egyike; már fiatalon érdeklődéssel fordul a számítástechnika és az ezzel kapcsolatos elméleti kérdések iránt

Nyelvváltozás: nehéz dió; hibát vét

5. A szokásostól eltérő nyelvi szerkesztésű kifejezéseket Nádasy Ádám *Anakoluthon vagy nyelvváltozás* című írásában (Nádasy, 2001, 116) a címben megnevezett két típusba sorolja. Anakoluthonnak hívja az olyan szerkezeteket, amelyeket a nyelvhasználó tévedésből használ rosszul, és amelyeket – ha megállítanánk a beszédben – korrigálni tudna. Ilyen például az az eset, amikor a beszélő egy hosszú mondatba bonyolódva a kezdeti szerkezettel nem összeegyeztethető szerkezeti elemmel fejezi be mondatát: „ő az egyik legnagyobb ma élő írók egyike; már fiatalon érdeklődéssel fordul a számítástechnika és az ezzel kapcsolatos elméleti kérdések iránt” (N.Á. példája). Itt, az érdeklődéssel fordul vmi felé szerkezet az érdeklődik vmi iránt szerkezettel vegyül a mondat hosszúsága miatt. Ettől eltérő a szokásostól eltérő kifejezések egy másik típusa, amelyet Nádasy nyelvváltozásnak nevez. A nyelvváltozás ugyanis szerinte az, „amikor a beszélők következetesen, ismételten és előre megfontoltan mondanak olyasmit, ami történeti vagy logikai szempontból anakoluthonnak volna tekinthető” (ibid). Példái szerint ilyenek a *nehéz dió; hibát vét* kifejezések, amelyek esetében nyelvérzékünk esetleg utólag sem észlelné, hogy valójában a *kemény dió* és *nehéz munka*, illetve a *hibát követ el és nagyot vét* kifejezések keverékét használtuk. A nyelvváltozás és az anakoluthon megkülönböztetését tehát jó eszköz a szokatlan szerkesztésű nyelvi kifejezések differenciálabb kezelésére, hiszen hozzásegít ahhoz, hogy meglássuk például a hibás szerkezet és az intézményesült, már a nyelvbe olvadt szerkezetek közti különbséget.

06. Aprópó (1) – Az osztályozás buktatói

1. Igen. Például egy *örülten rázkódó kóbor kutya* legalább a *g*, a *h*, az *i* kategóriákba bele kell tartozzék.

2. Igen. Például az összes *h*-nak.

3. Igen. Például *h* és *l*.

4. Nem. Ebből a szempontból a felsorolás teljes.

5. Nem. Mivel vannak olyanok, amely az állatok valamely lényeges (faj megadása) vagy lényegtelen tulajdonságát (valamely partikuláris időpontban egy partikuláris cselekvést végző: imént törte össze a vázát) emelik ki, mások a hozzájuk fűződő viszonyok (pl. a Császár állatai) alapján képeznek kategóriát.

6. Formalinban elhelyezett, mesterségesen mélyfagyasztott... stb.

7. mitológiai lények >> görög mitológiai lények >> az Odüsszeiában előforduló mitológiai lények: szirének – Szküllá és Kharübdisz – küklópszok...

8. A pusztá felsorolás nem teszi világossá, hogy a *másfajták* kategória a teljes felsorolásra vonatkozik-e, vagy az előző, a *legfinomabb teveszór ecsettel festettek*re vonatkozik, esetleg az összes megelőző kategóriára. Ha az előbbi, akkor a *h* kategóriával együtt lefedik az osztályozandó összes elemet: az *osztályozásban szereplők*, illetve *másfajták*, tehát az *osztályozásban nem szereplők*, azonban ebben az esetben mindig üres kategória lesz (még ha ellentmondáshoz nem is feltétlenül vezet). (Például ha kutyákat osztályozunk, és el kell döntenünk *Galibáról*, hogy melyik kategóriába tartozik, és feltesszük, hogy az osztályozásban nem szereplők kategóriájába tartozik, akkor biztosan szerepel az osztályozásban. Ez pedig az osztályozandó elemek mindegyikére igaz lesz.)

9. Felesleges, hiszen csak már létező kategóriák elemeire vonatkozik.

10. A korábban felsoroltak mellett az a fő probléma, hogy bár látszólag egy jól meghatározott halmazt (állatok) osztályoz, valójában a mindennapi nyelvhasználat homályosságát, többértelműségét kihasználva „fellazítja” a halmazt; és így az *állatok* kategóriája már nem csak bizonyos típusú élőlényeket, hanem azok lefestett és fiktív változatait is bekebelezi. Vagyis a felsorolás nem

teszi világossá, hogy mit is kategorizál; milyen szempontok alapján teszi ezt; nem törekszik teljességre és alkategóriái átfedik egymást.

06. Aproó (2) – Kategóriahiba

Az intézmény egészét (hadosztály) összekeveri, azonos szintűnek gondolta annak részeivel (ütegek, zászlóaljok stb.).

A csapatszellem előmozdítását összekeveri a játék szabályaiban előírt funkciókkal (ütős, pályaszéli játékosok).

Az adózás szempontjából leírt szerepet összekeveri a személlyel.

06. Sárbogárdi

A bekezdés első mondata tipizáló bekezdést sugall, azonban egyetlen típus leírását adja. Ezért lehetséges út egyrészt, hogy mindhárom, a tételmondatban előrebocsátott csoportot ugyanazon szempontok szerint ismerteti a szerző; másrészt, hogy leíró bekezdést ír, azaz csak arra vállalkozik, hogy az alapmodell mibenlétét ismerteti. Ebben az esetben a leírásnak egyenletesnek kell lennie: beszéljen pl. a modell formáiról, részeiről, eredetéről és kritikájáról.

Ellenőrizze, hogy van-e alany és állítmány a mondatában, és ügyeljen arra, hogy azok egyeztetve is legyenek. Figyelje meg, hogy van-e tényleg jelentése annak a kifejezésnek, amit használ. Ne használjon tudományosan tűnő, okoskodó, nyakatekert fordulatokat csak azért, hogy komolyabbnak látszódjék az írása.

Tagmondatokat ne törje meg fölöslegesen vesszővel; a felsorolásban kötőszó elé ne tegyen vesszőt!

7. fejezet Okok és következmények

07. Fejtsd fel!

Az emlősök agyának fejlődésében szerepet játszott az erősebb állatok közelsége, az ebből adódó életmódváltás, amely más érzékszervek használatát követelte meg, ami pedig végül az agy többoldalú változásához is vezetett.

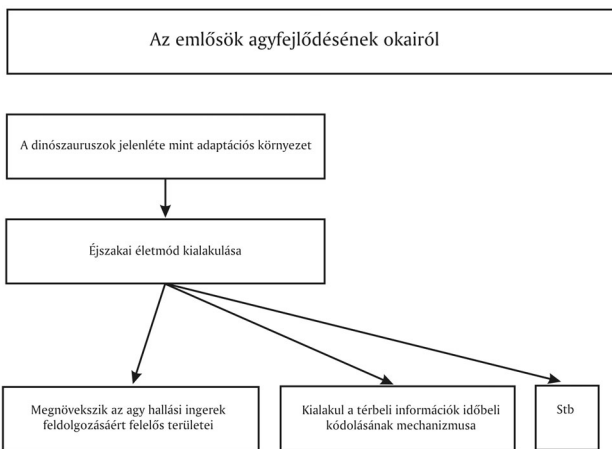
07. Írd meg!

A 28 hajléktalan eltűnésének oka Csoma professzor anyagi megfontolásokból indított szervkereskedelme, amihez egyrészt titkon szerzett emberi szervekre; másrészt a műtét elvégzéséhez gyógyszerekre volt szüksége. Hogy beszerezze a szerveket, kiszolgáltattott, ámde fiatal és egészséges

célcsoportot keresett, ezért hajléktalanok számára ideális munkát hirdető álláshirdetést adott fel, és kiválogatta a neki megfelelő alanyokat. Az idősebb vagy beteg jelentkezőket elküldte, hiszen szerveik nem hozhatók forgalomba. Közben az alátáshoz elégséges gyógyszerre is szüksége volt, és mivel legális úton nem tudott a megfelelő mennyiségű Szeduxenhez jutni, a rajkai határátkelőnél szerezte azt be Hlebavszky közreműködésével.

07. Aproó (2) – Hibás okok

1. A gondolatmenet a félrelépés jelenségéhez társított evolúciós előnyökkel magyaráz egy társadalmi jelenséget, azaz a félrelépés megítéltségét. A hiba az érvelésben ott rejlik, hogy az ismertett ok egy ösztönös viselkedés kialakulására vonatkozik, amíg az alátámasztandó állítás egy már azzal ugyan eredete szerint összefüggésben lévő, de azon jócskán túlmutató kulturális kérdés.

2. Az érvelés gyanús: az eredet nem garantálja a származék minőségét.
3. A barát előítéletesen gondolkodott: a hír származási helyéből következtetett a hír igazságtartalmára. Lehetséges, hogy végső soron igaza van, de ez az érvelés önmagában nem támasztja alá állítását.

Mindhárom érvelés végső soron ugyanazt a hibát követi el, nevezetesen azt, hogy az eredetről tett állítást vonatkoztatja a származékra, holott a kettő nem azonosítható: a hatékony túlélési stratégiáról tett állítás nem feltétlenül igaz a talán abból származó, a társadalmat szabályozó erkölcsi szabályokra; Isten tökéletességéről tett állítás nem vonatkozatható egy az egyben teremtményére, az emberre; az újság nem szavahihető hírből nem következtethetünk minden egyes benne megjelenő hír hamisságára.

07. Sárbogárdi

1. A weboldalak vizualitását vizsgáló tudomány egy nagyon fiatal terület, ezért nagyon sok kérdést vet fel. Mert például a számítógépek virtuális világában a nyelvi kommunikáció is átalakult speciális kommunikációvá, és megjelent a hypertextualitás.¹ Mára már igazi, radikális felértékelődése mellett, létfontosságúvá vált, hiszen a kommunikáció más fényben majdnem teljesen átalakult. Mc Luhan megalkotta a technológiai determinizmus fogalmát, ami azt jelenti, hogy a világban előforduló kulturális változásokat, a technika találmányai segítik elő. A világban az információ egy domináns alkotóelemként mutatkozik meg, melynek folyamatos dinamizmusa, a kommunikáció képzeletbeli modellezésében érhető tetten, tehát az információ egy olyan fogalom, ami folyamatos mozgásban működik, és emellett egy vizuális kommunikációs világot teremt.

2. Fiatal tudomány ? sok kérdés

A kommunikáció átalakulása ? létfontosságú a hypertextualitás

Az információ domináns ÉS az információ dinamikus › az információ folyamatos mozgásban működik.

Az első ok-okozati összefüggés úgy volna értelmezhető, ha az okozat azt állítaná, hogy sok, még egyáltalán meg nem válaszolt kérdése van a fiatal tudománynak. A második összefüggés úgy értelmezhető, ha az okozatról azt állítanánk, hogy létfontosságúvá kezd válni az internet, amiből következik, hogy a hypertextuális organizációjú szövegek is mindennapjaink alkotóelemnévé lesznek. Fontos tehát, hogy nem a hypertexten, hanem a kommunikációtechnikai eszközön van tehát a hangsúly. A harmadik összefüggés önmagát ismétlő, értelmetlen.

3. A második összefüggés kifejtése volna lehetséges egy okadó bekezdésben, de ahhoz is még további láncszemeket kellene gyűjteni.

4. A szöveg szerzőjének típushibája például a semmitmondó általánosítások használata; a határozatlan névelő fölösleges használata; a pontatlan, értelemzavaró fogalomhasználat.

8. fejezet Definálás

08. Fejtsd fel!

1. a. A fenomenológiai és gyakorlati/tapasztalati (*működési vonatkozásban*) szempontok rövid bemutatásával indul a definíció.

b. A két meghatározást összeolvasztja.

2. A szöveg a tipizálás technikájával él.

3. A szinonima használata alapvető definíciós módszer, a terminus technikus megadása pedig a lehető legpontosabb jellemzése egy fogalomnak: az érdeklődő több kötetnyi további értelmezésre bukkanhat.

08. Írd meg!

1.-2. A fogalmat általában egy sajátos életmóddal rendelkező, fiatal vagy középkorú egyedülálló nőkre használjuk.

3. sajátos életmóddal rendelkező: egyedüllét és önálló egzisztencia

egyedüllét típusai: szándékolt – nem szándékolt; teljes – hosszú távú kapcsolat hiánya

önálló egzisztencia fontosságának oka: a függetlenség biztosítása

fiatal vagy középkorú oka: társadalmi, gazdasági változások

nők: a választás önkényes, férfi is lehet szingli

4. A mai magyar köznyelvben gyorsan elterjedt *szingli* kifejezés által lefedett társadalmi csoport egzakt meghatározása problematikus. A fogalmat általában egy sajátos életmóddal rendelkező, fiatal vagy középkorú egyedülálló nőkre használjuk. Az életmód fontos jellemzője az egyedüllét és önálló egzisztencia. Természetesen párkapcsolaton kívül élhet bárki, de az nem mindegy, hogy ezt saját elhatározásából teszi vagy sem. A szinglire jellemző, hogy saját elhatározásából él egyedül, ami nem jelenti azt, hogy nincsen alkalmi párkapcsolata. A szingli egyedülléte tehát a tudatosan hosszútávú párkapcsolaton kívüli élet melletti elkötelezettséget jelenti. Az életforma másik fontos jellemzője, az önálló egzisztencia megléte, több okból lehet fontos, de alapvetően azért, mert az anyagi függetlenség biztosíthatja az érzelmi függetlenség lehetőségét. Annak, hogy az ilyen életformát miért a fiatalok illetve a középkorúak választják, számos oka lehet. Így például az, hogy hazánk gazdasága csak az utóbbi évtizedekben termelt ki egy olyan jelentős réteget, amely egyáltalán megengedheti magának ezt az életformát, tehát az idősebb korosztály képviselői nem is nagyon válhattak szinglivé. Az eddig elmondottak alapján úgy tűnik, a szingliség nemtől független: férfi és nő egyaránt válhat azzá, dolgozatomban azonban terjedelmi okokból önkényesen csak a női szinglikkel foglalkozom.

08. Apropó – Kompetencia

- *Petőfi, mint a magyar irodalom legnagyobb költője*: a dolgozat írója meghatározhatja, hogy mit ért a dolgozat keretei között a legnagyobb költő kifejezés alatt (legtöbbet olvasott, a legtöbbször kiadott, hivatkozott, szavalt stb; vagy az irodalmunkat valamilyen okból leginkább reprezentáló).

- *Szüksége van-e a tudománynak az egyetemre?* Elkerülhetetlen a tudomány kifejezés magyarázata, meg kell mondani, hogy milyen kommunikációs események bekövetkeztét tekintjük a tudomány megnyilvánulásának. Ehhez a meghatározáshoz valószínűleg szükség lesz mások definícióit is segítségül hívni.

- A Művész Színházról az Actors' Stúdióig: a hiteles színészi alkotás kommunikatív vonatkozásai

- A jugoszlávizmus eszméjének megjelenése a sajtóban

- A magyar márkák sorsa a rendszerváltás után

Apropó (2) – Definíció nélkül

1. Az „ok” fogalma tisztázatlan a szövegben, hiszen jelentheti azt, hogy i) minden egyes dolognak saját, külön oka van; ii) minden egyes dolognak ugyanaz a közös oka van; iii) a dolgok összességének, 'a mindennek' van egy saját oka.

2. Az „igazi természet” fogalma jelentés nélküli. A gondolatmenet homályosan valami olyasmit feltételez, hogy ha a befolyásoló tényezők megszűnnének, olyanakk látnánk a nőket, amilyenek. Azaz, a dolgok igazi természete az, ahogyan ezek a dolgok az igazi környezetükben léteznek, vagy – ami még ennél is rosszabb –, hogy mindenféle környezet nélkül léteznek. De mi az, hogy „igazi” környezet? Melyik a nő igazi környezete? Nyilvánvalóan más akkor, ha dolgozik, ha gyereket nevel vagy ha eszik. Vagy milyen lehet a környezet nélküli nő? Természetesen nincsen olyan vákuum, amely ne volna környezetnek tekintendő.

8. Sárbovárdi

Túl általános fogalmakat használó kifejezések	Hibák
napjaink rohanó világában egyre többen küszködnek stresszalapú szexuális problémákkal	az általános, semmitmondó fordulat egy jelenség okaként van feltüntetve: mivel a fordulat általánosan használt, a hallgatónak az a benyomása támadhat, hogy valódi magyarázatot kap
az aluljárókban randalírozó deszkások	a differenciálatlanul, túl általánosan használt fogalom előítéletessé teszi a kijelentést

Túl általános fogalmakat használó kifejezések	Hibák
az ember társas lény, és ha önző marad, akkor egész egyszerűen beszűkül az élettére	az általános, de igaz kijelentés rosszul meghatározott ellentétével érvel a szöveg arra apellálva, hogy egy általánosan igaznak vélt kijelentés „ellentéte” is igaz
az információs társadalomban feldolgozhatatlan mennyiségű adat önti el az embert	egy közhelyes állítás alátámasztásául egy ma szokásosan használt jelenségre való hivatkozás szolgál

9. fejezet – Bevezetés

Anyaggyűjtés

Az a) b) c) g) lehetőségek mindegyike tudományosan elfogadható választás, de mérlegelni kell, mennyi időt/energiát akarunk fektetni a dolgozatba. A mintavétel módja mindig függ a kutató kapacitásától: teljes mintavételre (b, g) ritkán van lehetőség; véletlenszerűen meghatározott, de szisztematikus mintavételre (a) vagy teljesen véletlenszerűre (c) már inkább. Az utóbbi esetekben azonban vigyázni kell, hogy a választás ne olyan lapszámra essen, ahol valamilyen szempontból a szokásostól eltérő címlapot várhatunk (d, e). Vagy ha igen, tudjuk, hogy nem általában kapunk választ a címlapok milyenségére, hanem speciális eseményekhez kötődő címlapképeket vizsgáltunk.

A bevezetés véglegesítése

„Meg tudjuk-e mondani, hogy a csúcsforgalomban, a buszon a mellettünk lévő újságjából miért pont azt a cikket próbáljuk meg kilesni, amelyiket: mert a téma érdekel? Vagy mert a képet látjuk izgalmasnak, esetleg, mert a cikk címe a legnagyobb betűkkel van szedve? Találgatni nem nagyon érdemes, egyszerűbb az emberi észlelést vizsgáló tudományhoz fordulni a kérdések megválaszolásához. A tudomány persze nem egységes, az idők során számtalan eszközzel vizsgálta az észlelést: különböző kísérletekkel, mérésekkel, így pl. a szemmozgás mérésével. Mivel arra nincs lehetőségem, hogy a napilapok címdoldalát vizslató szemek mozgását mérjem, egy száz éves pszichológiai irányzat ma is érvényesnek tűnő belátásaihoz, a Gestalt-pszichológia által leírt alapelvekhez fordulok segítségül. Azt vizsgálom, hogy a szimmetria, a figura-háttér illetve a csoportosítás elvei hogyan érvényesülnek a napilapok címdoldalának észlelésekor, hogyan értelmezünk öntudatlanul első pillantásra azok képeit, hasábjait elrendezésük alapján. Mivel azonban nem állt módomban önálló kutatást végezni, megfelelő mintavétel alapján vizsgálni az újságok címdoldalát, segítségül hívtam Ken Smitht, aki cikkében (Smith, 2005) az amerikai újságcímdalakat típusait alkotta meg. Én az általa contemporary formatnak nevezett típust vizsgálom, mivel az hasonlít leginkább a mai magyar címlapokra. Az alábbiakban tehát három Gestalt-alapelv érvényesülését nézem meg a Ken Smith által tipikusnak mondott újságcímlapon.”

10. fejezet Szakirodalom-használat

Diplomások elhelyezkedési lehetőségei és esélyei néhány szempontból

Munkánkban a diplomások elhelyezkedési lehetőségeit és esélyeit járjuk körül az MTA Közgazdaságtudományi Intézete munkatársainak kutatásai (Galasi, 2004; Kézdi, 2004), illetve CAREERS- és FIDEV-vizsgálatok eredményei alapján (idézi Kozma, 2004). Állásfoglalásunk kialakítása természetesen differenciáltabb megközelítést igényel. Ezért először azt követjük nyomon, hogy milyenek a diplomások elhelyezkedési esélyei a nem diplomásokéival szemben, majd pedig a diplomások csoportján belüli jellegzetességeket nézzük meg.

A diplomás – nem diplomás relációt vizsgálva elmondhatjuk, hogy a diplomások előnyben vannak mind a tanulási készségük, mind a munkaerő-piaci kereslet miatt. A tanulási képesség ugyanis az egyetlen töltött évek alatt képességgé alakul, azaz a hallgatók a folyamatos tanulás mikéntjét, a tanulás tanulását sajátítják el, és nem csak a konkrét tényanyagot. Ez éppen egybevág a mun-

kaerő-piaci igénnyel, amit a tudástársadalom generál. A tudástársadalomban ugyanis ez a készség gazdasági értéket képvisel, hiszen az új és új helyzetnek való megfelelés, az információkezelés a fontos. Tehát az egyetemen elsajátított tanulási készségek előnyhöz juttatják a munkavállalót. A kereslet oldaláról tetten érhető, hogy egyre nő a diplomás munkavállalók iránti igény. Az olyan munkakörök betöltését is felsőfokú végzettséghez kötik, amelyeket korábban nem. Így például az eddig érettségivel betölthető titkárnői pozícióba ma szívesebben vesznek fel diplomás jelentkezőt; vagy egy nyugdíjazás miatt megüresedett állásba már magasabban kvalifikált személyt keresnek (Galasi, 2004, 59). Összességében tehát a diplomások a nem diplomásokkal szemben előnyben vannak a munkaerőpiacon. Az egyetemi évek alatt szert tesznek egy olyan készségre, amelyre úgy tűnik, nagy az igény a tudástársadalmakban; és a munkaadók is egyre szívesebben foglalkoztatnak diplomásokat. Ez az előny azonban rohamosan veszít jelentőségéből, hiszen évről-évre több a diplomás. A diplomásoknak ezentúl egymással kell megküzdeniük, ezért lehet érdemes a diplomások közötti versenyre fókuszálni.

A diplomás-diplomás relációt számos befolyásoló tényező közül most három aspektusból közelítjük meg, melyek az adottságok, az egyéni elvárások és a curriculum. Adottságok alatt most azokat a megváltoztathatatlan, ám az elhelyezkedés lehetőségeire ható tényezőket értjük, mint a nem és az életkor. A CAREERS felmérése, amely 11 EU-s és csatlakozó országra terjed ki, egyértelműen azt a tendenciát mutatja, hogy a férfiak nemcsak gyorsabban helyezkednek el, hanem kevesebben is maradnak közülük munka nélkül. Jóllehet a CAREERS vizsgálata Magyarországra nem terjed ki, de ha elfogadjuk, hogy a magyar kultúra erősen tartja a tradicionális nemi szerepeket, akkor feltételezhetjük, hogy e téren Magyarországon sem más a helyzet. Az életkor mint adottság is befolyásolja a munkához jutást. A legújabb felmérések szerint 1994 óta fokozatosan nő a friss diplomás munkanélküliek száma. (Galasi, 2004,57) A fiatal, nem frissen végzett munkaerő iránti kereslet azonban nagy, persze ez csak egy bizonyos életkorig igaz. Ennek az egyik oka az információkezeléshez szükséges rugalmasság csökkenése. Vannak azonban szerzett munkavállalói tulajdonságaink is. A curriculum, azaz a tény, hogy melyik felsőoktatási intézmény adta ki a diplomát, illetve hogy a munkavállaló diákként szerzett-e munkatapasztalatot, a FIDEV szerint szintén meghatározza az esélyeket. A diplomások közti elhelyezkedési esélyekről megállapítottuk tehát, hogy a munkaadók a már tapasztalattal rendelkező, és jó hírű egyetemen végzett, és még nem túl idős férfiakat és nőket keresik, de előnyben részesítik a férfiakat.

Gondolatmenetünkben kiderült, hogy könnyebb diplomával munkához jutni, az azonban, hogy diploma birtokában ki érvényesül jobban a munkaerőpiacon, már sok együtttható függvénye. Ráadásul kérdéseinket kizárólag a munkáltató szempontjából választottuk meg. Így például nem figyeltünk a munkavállaló preferenciáira, azaz arra, hogy milyen elvárásai lehetnek, vajon megelégszik-e egy korábban diplomához nem kötött feladatkörrel.

A szöveg és az eredeti kutatás egészét a PPKE BTK Kommunikáció Intézetének hallgatói (Ádám Lilla, Barlay Zsuzsa, Ivaskó Gabriella, Korbéli Ferencné, Kovács Viktória, Szabó Tünde) készítették egy projektszeminárium keretében.

10. Apropó (2.) – ...és hogyan záruljon le a dolgozat?

a) A szöveg felsorolja ismétlésként a gondolatmenetben érintett főbb vizsgálati szempontokat, majd tárgyalt témáját új kontextusba helyezi, amellyel egy új dolgozat lehetőségét vezeti fel. Előnye, hogy utólag is segíti a szövegben való eligazodást, és ki is jelöli, hogy a vizsgálatot milyen területen lehetne folytatni, tehát újabb perspektívát nyit. Hátránya, hogy a felsorolás túl vázlatos, semmitmondó, és a kijelölt további vizsgálati terület nem a gondolatmenet eredménye, ahhoz nem kapcsolódik.

b) A befejezésben a feltevés elégtelenségének beismerése. Előnye, hogy gondolkodói tisztességről árulkodik. Sokszor ugyanis nem a kérdésre adott válasz a fontos, hanem az út, ahogyan a válasz született. Ez azt jelenti, hogy a gondolatmenet minden bizonnyal ugyanolyan tanulságos és értékes, mintha a hipotézis megerősítést nyert volna. Ha hasonló helyzetbe keveredünk, minden-

képpen érdemes ezzel a technikával élni ahelyett, hogy például mindenféle logikai és egyéb érvelési hibákat vétve foggal-körömmel ragaszkodnánk előfeltevésünkhöz.

c) A korábban tárgyalt eredmények vizsgálatának további lehetőségeit mutatja meg. Az olvasót a téma továbbgondolására ösztönzi.

d) A gondolat sor konklúziója a kezdőkérdés módosítása. Az újrafogalmazás ténye a gondolati ív szorosságát jelzi, körültekintő gondolkodásmódra utal. Azonban vigyázni kell, könnyen aránytévészteshez vezethet előfeltevéseink folytonos javíthatása: típushiba, hogy a kérdés tisztázása nagyobb súlyt kap, mint megválaszolásának kísérlete.

e) Az utolsó bekezdés a korábban felvetett szempontok összeillesztésére szolgál. Előnye, hogy a gondolat sor pontjait természetesen, új gondolatot közölve ismétli meg. Hátránya, hogy inkább lezáró jellegű, mint új távlatot nyitó befejezés.